

BUGUNGI PEDAGOG – UCHINCHI RENESSANS DAVRINING FAOL IJODKORI

Haydarov Komil

O‘zbekiston-Finlyandiya pedagogika instituti
professori, falsafa fanlari doktori (DSc)

Annotatsiya. Ushbu maqolada mamlakatimiz uzluksiz ta’lim tizimidagi islohotlardan ko‘zlangan muhim maqsad - yangi, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tizimga joriy etish, xususan, mantiqiy fikrlash metodidan foydalanish, uning afzalliklari, o‘quvchi yoshlarda tafakkur madaniyatini rivojlantirishga ta’siri, shuningdek, o‘qituvchining pedagogik mahoratini oshirishga doir tahlillar keltiriladi, xulosalar bayon etiladi.

Tayanch iboralar: ta’lim, zamonaviy texnologiyalar, tafakkur, bilish jarayoni, mantiqiy fikrlash madaniyati, pedagogik mahorat.

TODAY'S EDUCATOR IS AN ACTIVE CREATOR OF THE THIRD RENAISSANCE

Abstract. In this article, an important goal of reforms in the continuous education system of our country is the introduction of new, modern pedagogical approaches into the system, in particular, the use of the method of logical thinking, its advantages, its impact on the development of the culture of thinking among students, as well as the teacher's Analyzes on improving pedagogical skills are provided, conclusions are presented.

Key words: education, modern technologies, thinking, cognitive process, culture of logical thinking, pedagogical skill.

Yangi O‘zbekistonning ma’naviy asoslarini yaratish jamiyatimiz bugungi taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishi, strategik maqsadi sifatida belgilanganligi barcha jabhalarda, xususan uzluksiz ta’lim tizimida xorijda to‘plangan ilg‘or pedagogik tajribani yurtimizga olib kelish, uni o‘zimizda tashkil topgan ta’limning milliy an‘analari bilan uyg‘un holda rivojlantirishni taqozo qiladi. Bunday xayrli, shu bilan birga o‘ta mashaqqatli mehnatni talab etadigan vazifani o‘z-o‘zidan amalga oshirib bo‘lmaydi, albatta. Davlatimiz rahbari Sh.Mirziyoev ta’kidlaganidek, “Yurtimizda Uchinchi Renessans davri poydevorini barpo etish uchun bizga zamonaviy ilm va yana bir bor ilm, tarbiya va yana bir bor tarbiya kerak. Bugungi va ertangi kunimizni, yoshlarimiz taqdirini hal qiladigan yuksak malakali muallim va murabbiylar, professor-o‘qituvchilar, haqiqiy ziyolilar kerak” [2.2.] Ana shu ma’noda bugun muallim, pedagog uchinchi Renessansning tayanch ustunlaridan biri sifatida namoyon bo‘lishi lozim va shu bois unga yangi davrning faol ijodkori sifatida qaralmoqda.

O‘zbekistonda o‘qituvchining rasmiy maqomini oshirishga birinchi galdagi vazifa sifatida alohida e’tibor berilayotgani xalqimiz tomonidan, shu bilan birga, xorijlik ekspertlar tomonidan istiqbolli tadbir sifatida e’tirof etilmoqda. Mamlakatimizda o‘qituvchining obro‘-e’tibori va ijtimoiy mavqeyining oshib borishi, o‘z navbatida, uzluksiz ta’lim sifati va mazmunini oshirishga olib kelishi mumkin

bo‘lgan imkoniyat, uning voqelikka aylanishi tayin bo‘lgan dialektik jarayon sifatida qaralmoqda.

Ushbu maqsadda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining “Pedagogning maqomi to‘g‘risida”gi Qonunining 3-moddasida “Pedagogning huquqlari, sha’ni, qadr-qimmat va ishchanlik obro‘si davlat himoyasida bo‘ladi” [1.2.], deb belgilab qo‘yilganligi ezgu maqsadga erishishning mustahkam huquqiy asosi sifatida qaralmoqda. Albatta, yangi davrning tayanch ustunlaridan bo‘lgan o‘qituvchining jamiyatdagi o‘rni va mavqei, uning pedagogik mahoratini ko‘tarish uchun huquqiy asosning yaratilganligi ta’limning sifati va mazmunini oshirish, eng yangi xorij tajribasini, Finlyandiya, Germaniya, Singapur, Janubiy Koreya kabi rivojlangan davlatlarda shakllangan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o‘zlashtirish va mamlakatimiz uzluksiz ta’limining milliy modelini yaratishda g‘oyat muhim omil sifatida xizmat qilishi shubhasiz.

Bugun muallim yangi davr ma’naviyatining haqiqiy timsoli bo‘lishi lozim. U odamlarga nur, ziyo hamda go‘zallik baxsha etuvchi inson. O‘zining aynan shu xislati bilan boshqalar uchun ibrat namunasidir. El-yurtga ma’rifat ulashib, ma’naviyat chashmasidan bahramand etgan o‘qituvchi, ya’ni ustoz, murabbiy doimo odamlarning izzat-ikromiga sazovor bo‘lib kelgan. Yurtimiz tarixiga nazar solsak, xalqimizning ziyo ahliga, ya’ni ustozu-murabbiylarga bo‘lgan yuksak hurmat va ehtiromi bejiz emasligiga imon keltiramiz.

Qadimdan ma’naviyat eshigi, ma’rifat beshigi bo‘lib kelgan Samarqandda ne-ne daholar, ilmu-urfon namoyondalari yashab o‘tmagan. Imom Al-Buxoriy, Imom Al-Moturudiy, Imom Ad-Doramiy, Maxdumi A‘zam, Abullays Samarqandiy, Mirzo Ulug‘bek, Qozizoda Rumi singari buyuk ajdodlarimizning muborak nomlari Mag‘ribdan Mashriqqacha - etti iqlimga dong‘i ketgan. Ulug‘ ajdodlarimiz yaratgan ulkan silsila bugun ham, ertaga ham, undan keyin ham davom etaveradi. Bugungi ziyolilarimiz, eng avvalo, o‘qituvchi va murabbiylarimiz ana shu silsilaning davomchilaridir. Ulug‘ ajdodlar an’anasiga sadoqat ular faoliyatining mazmun-mohiyatini tashkil etmog‘i lozim.

“Shu o‘rinda, - deb yozadi taniqli adabiyotshunos olim Shuhrat Rizaev, - o‘qituvchilarimizning eng tashabbuskor, tinib-tinchimaydigan, jamiyat ma’naviyati uchun o‘zini to‘la javobgar his etadigan insonlar bo‘lganini yana yodga olmoqchiman. Buning birinchi yorqin misoli – najotni maktab va maorifda, taraqqiyparvarlikni muallimda ko‘rgan jadid bobolarimiz hayoti va faoliyati bo‘lsa, ikkinchisi, aynan shular tarbiyasini ko‘rgan, ularga havas qilib, o‘qituvchi bo‘lgan insonlar. Aslida qishlog‘u shahar, el-yurt ma’naviy kamolotini o‘ylaydigan birinchi odam o‘qituvchi edi”[3.3.].

Bugungi davr yangi O‘zbekiston o‘qituvchisi oldiga to‘rtta muhim vazifa qo‘yilmoqda: 1) har bir o‘qituvchi o‘z fanini puxta bilishi; 2) bilimni o‘quvchi (talaba)ga etkazib berish mahoratiga; 3) psixologik (ruhiy) tayyorgarlikka; 4) o‘z ustida muntazam ishlash ko‘nikmasiga ega bo‘lishi. Shu talablar bajarilsa, o‘qituvchi faoliyatida ijobiy o‘zgarishlar kuzatila boshlaydi.

Bugungi pedagog o‘z kasbining ustasi bo‘lishi bilan birgalikda o‘zining turmush tarzi bilan ham boshqalarga namuna bo‘lishi kerak. Tarbiyada eng ta’sirchan omil – bu shaxsiy ibrat, namuna. Davlatimiz rahbarining “O‘qituvchi va murabbiylar biz uchun

ibrat namunasi, yuksak insoniy fazilatlar timsolidir”, degan ilhombaxsh soʻzlari oʻqituvchi ayni paytda milliy maʼnaviyatimizning tom maʼnoda andozasi ekanligini tasdiqlaydi .

Bugungi oʻqituvchi kechagi muallimdan butunlay farq qiladi. Endilikda oʻqituvchilik masʼuliyati har qachongidan ham yuksak va sharaflidir. Bu masʼuliyat XXI asr kishisini kamol toptirish demakdir. Bugungi muallim maʼnaviy jihatdan boy va betakror oʻtmishimizning tarixiy ildizlarini teran anglashi va uni oʻquvchi yoshlar ongiga singdira olishi zarur. Bunday pedagogik mahoratli oʻqituvchi ayni paytda qobiliyatli hamdir. Qobiliyat - oʻz kasbining ustasi boʻlish, “kasbga shoʻngʻib ketish”, uni hayotining mazmuni deb bilishdir. Bugungi pedagog oʻz maqsadiga erishish uchun tinmay izlanishi, oʻz ustida muntazam ishlashi, oʻrganishi, malaka va koʻnikmalarini doimiy ravishda oshirib borishi, “hayot davomida oʻqish” tamoyiliga amal qilishi zarur.

Hozirgi davrda mamlakatimiz uzluksiz taʼlim tizimida xorijning ilgʻor pedagogik tajribasi bilan birga yurtimizda qadimdan tarkib topgan milliy anʼana va taʼlimiy qadriyatlar uygʻun tarzda rivojlantirilishi lozim. Bugungi pedagog esa oʻzining faqat bilimi, aqli-zakovati bilangina emas, yuksak maʼnaviy salohiyati bilan ham ajralib turishi, katta-yu kichikka ibrat boʻlishi lozim. Bir soʻz bilan aytganda, maʼnaviyatning tom maʼnoda andozasi boʻlishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Pedagogning maqomi toʻgʻrisida. Oʻzbekiston Respublikasining Qonuni. “Xalq soʻzi”, 2024 yil 2-yanvar soni.
2. Yangi Oʻzbekiston taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yoʻlini qatʼiy davom ettiramiz. Yangi saylangan Oʻzbekiston Prezidenti Sh.Mirziyoevning lavozimga kirishish tantanali marosimiga bagʻishlangan Oliy Majlis palatalari qoʻshma majlisidagi nutqi//”Xalq soʻzi”, 2021 yil 7 noyabr, №238 (8018).
3. Rizayev Sh. Maktab – millat najoti // ”Xalq soʻzi”, 2019 yil 10 sentabr.